

УДК 378

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-18\(35\)-05](https://doi.org/10.33296/2707-0255-18(35)-05)

ДІДЕНКО Жанна

викладач кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
ORCID 0000-0002-7897-5428
e-mail: 0504005760@gmail.com

МАКСИМОВА Ірина

старший викладач кафедри педагогіки, іно-
земної філології та перекладу
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця,
ORCID: 0000-0002-2507-5792
e-mail: maksymoviryna@gmail.com

АКТУАЛЬНІСТЬ SOFT SKILLS У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті проаналізовано дослідження українських та іноземних вчених щодо визначення soft skills, hard skills та пріоритету soft skills для досягнення позитивних результатів у бізнес діяльності. Було розглянуто освітньо-професійну програму спеціальності 073 “Менеджмент” за якою ведеться підготовка студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця та проаналізовано загальні та спеціальні компетентності, які визначені у програмі. Установлено, що існує зв'язок між компетентностями та компетенціями, які визначають, наскільки ефективно особа використовує свої компетентності для досягнення конкретних результатів. Цей зв'язок дозволяє ефективно вирішувати завдання, адаптуватися до змін, спілкуватися та співпрацювати з іншими, розподіляти ролі в команді та стимулювати особисті та колективні досягнення.

Автори розглядають сутність та важливість розвитку м'яких навичок у студентів, які готуються до кар'єри у сфері управління та досліджують, як Soft Skills, наприклад, комунікація, лідерство, творче вирішення проблем, діагностичні навички, навички розв'язання конфліктів та правильно розподіляти час, впливають на формування ключових професійних компетенцій у майбутніх менеджерів. У статті аргументовано стверджується, що включення елементів Soft Skills у навчальний процес з англійської мови сприяє більш ефективному навчанню та підготовці студентів до викликів сучасного бізнес-середовища, тому

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Діденко Ж., Максимова І.

що професійні навички та soft skills в більшості пунктів збігаються і підтверджують актуальність у формуванні професійних компетенцій. На основі теоретичних висновків було створено низка практичних вправ, які можуть бути використані викладачами для розвитку Soft Skills у студентів для того, щоб вони мали змогу конкурувати на ринку праці.

Ключові слова: компетенція, лідерство, практичні вправи, професійні вміння, непрофесійні вміння.

Вступ. Сучасний ринок праці пред'являє все більше вимог до випускників вищих навчальних закладів, в тому числі і майбутнім менеджерам. Це обумовлено змінами, які проходять у сфері економіки пов'язаних з появою нових задач глобального змісту. Тому фахівці повинні відповідати певним професійним стандартам та володіти широким набором компетенцій. До їх числа можна віднести hard skills - компетенції, що визначають специфіку професійних завдань і soft skills - непрофесійні вміння, які допомагають вирішувати різні завдання у суспільстві, працювати та спілкуватися з людьми, впливати на кар'єрний розвиток, самореалізацію в сучасних умовах ринку праці та професійне становлення особистості.

В останні роки сформувався соціальне замовлення зі сторони роботодавців до спеціалістів, здатним приймати рішення самостійно, нести відповідальність за результати та наслідки своїх дій, працювати в команді, що контекстно відображає soft skills. Дослідження підтверджують що 97% роботодавців кажуть, що soft skills є або такими ж важливими, або важливішими, ніж hard skills, і що більше половини нових співробітників, які зазнають невдач протягом 18 місяців, роблять це через відсутність soft skills [1]. У зв'язку з цим набуває актуальності підготовка студентів спеціальності 073 Менеджмент вже в університеті до ефективної діяльності в цій сфері у майбутньому через формування професійних компетенцій, пов'язаних з складовими soft skills, за допомогою використання практичних вправ на заняттях з англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових статей, книг, матеріалів конференцій, аналітичних звітів виявив основні тенденції ефективного розвитку soft skills. Різні аспекти soft skills студентів розкрито у

працях О. Глазунової, Л. Гребінник, Ж. Діденко, К. Коваль,. Такі вітчизняні дослідники як Н. Бурмакіна, А. Гарага, Л. Пінчук визначили серед найбільш переважних навчальних дисциплін в контексті розвитку soft skills студентів університетів – іноземні мови [6;7;10]. Вибір пояснюється специфікою вивчення іноземної мови. Студент виявляє особисті якості (уміння працювати в команді, здатність до комунікації, лідерство) у процесі виконання завдань, які пропонує викладач. Поняття “професійна компетенція” подано у наукових статтях. Н. Мельник, Н. Побірченко, К. Хоменко, в яких акцентується увага на конкретних компетенціях, а саме співпраці з представниками різних соціальних груп, вмінні працювати у команді, та створювати інформаційний простір [8].

Закордонні дослідники К. Ananiadou, М. Cinque, М. Claro, J Hammer розглядають soft skills як актуальні складові у формуванні професійної компетенції студентів [1;2].

Мета статті. Дослідити актуальність soft skills у формуванні професійних компетенцій майбутнього фахівця-менеджера та навести приклади форм і методів розвитку soft skills на заняттях англійської мови.

Виклад основного матеріалу. В сучасному суспільстві роботодавці намагаються найняти на роботу фахівців, які можуть самостійно приймати рішення, нести відповідальність за результати своєї роботи, які злагоджено працюють з іншими учасниками процесу, що відповідає soft skills.

Дослідники Ю. Дроздова, О. Дубініна, Н. Любченко дотримуються точки зору, що soft skills це здатність людини до взаємодій та його особистісні характеристики [7]. М. Pratt визначає Soft skill як особисту характеристику, яка підтримує ситуаційну обізнаність і покращує здатність людини виконувати роботу. В дослідницьких роботах J. Harmer, D. Haselberger, soft skills характеризуються як емоційний інтелект. [2]. На відміну від hard skills, які описують технічну здатність людини виконувати конкретно визначене завдання, soft skills широко застосовуються в різних посадах і галузях. Керівники підприємств і власники компаній роблять навички спілкування більш пріоритетними при наймі, оскільки вони часто необхідні працівникам для

досягнення успіху в сучасних організаціях. У 2018 році LinkedIn, інтернет компанія для пошуку і встановлення ділових контактів, включила лідерство, комунікацію, співпрацю та управління часом до чотирьох найбільш потрібних м'яких навичок. Серед інших важливих навичок окреслені адаптивність, дипломатичність і повага, навіть під час розбіжностей.

Якщо співробітники з високим рівнем емоційного інтелекту мають міцні навички міжособистісного спілкування, вони, швидше за все, зможуть ефективно керувати підлеглими.

Для компаній, які мають компонент обслуговування або відносини з клієнтами, сильні комунікативні навички є способом налагодження конструктивних взаємодій між споживачем і компанією без надання тривалого навчання. Елісон Дойл, одна з найкращих експертів у галузі кар'єри, акцентує увагу ще на таких прикладах навичок спілкування, які цінують керівники компаній: компроміс, творче мислення, лідерство, вміння слухати, позитивність, управління часом, вирішення конфліктів, переговори [1].

Необхідно підкреслити, що не лише дослідники, а й керівники великих компаній відзначають зростаючу роль soft skills у професійній успішності випускника вишу. Роботодавці зазначають, що для компаній важливі співробітники з великим набором соціально-поведінкових та когнітивних навичок, проте далеко не кожен спеціаліст ними володіє. Отже, існує необхідність розвитку таких навичок у процесі навчання в університеті.

Далі звернемося до аналізу освітньо-професійної програми спеціальності 073 Менеджмент за якою ведеться підготовка студентів Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Розглянемо компетентності програми. Серед загальних: «здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами (ЗК1); здатність спілкуватися з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті (ЗК3); здатність організовувати та мотивувати людей рухатися до спільної мети, працювати в команді (ЗК5)». [9]

Серед спеціальних визначені: «здатність до саморозвитку, навчання

впродовж життя та ефективного самоменеджменту (СК4); вміння створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління (СК6); навички формування та демонстрації лідерських якостей (СК7); здатність розробляти проекти та управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість (СК8); здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом(СК10)».

[9]

Вимірником професійної компетентності працівників є набір компетенцій, якими вони повинні володіти відповідно до конкретних посад.

Розглянемо типи професійних компетенцій яким приділяють увагу у своїх роботах такі дослідники як М. Головань, Н. Мельник, О. Яковенко та інші і визначають, що серед найбільш популярних та обов'язкових є:

1. Технічні навички - це навички, які допомагають аналізувати поточні процеси, виявляти можливість для оптимізації та впровадження нових методів підвищення ефективності та якості праці. Керівники різних рівней повинні знати як вирішувати проблеми та виконувати поставлені завдання для організації успішної роботи команди.

2. Міжособові навички це вміння, які визначають здатність спілкування на високому рівні, працювати у команді та демонструвати лідерські навички. Будуючи кар'єру, керівник повинен вміти чітко висловлювати свої думки та ідеї не тільки для підлеглих, але і в спілкуванні з керівництвом компанії. [10, с.211].

3. Навички критичного мислення залежать від здатності менеджера ухвалювати ретельно обмірковані та незалежні рішення корисні для організації.

4. Діагностичні навички допомагають менеджеру робити прогнози щодо непередбачених ситуацій в компанії.

5. Комунікативні навички стосуються спроможності менеджера ефективно повідомляти та сприймати ідеї та інформацію іншим та від інших, розуміти підтекст листів, електронної пошти, звітів та ін. [5, с.39].

6. Навички стратегічного мислення це вміння бачити та розуміти наслідки своїх рішень та бути спроможним вибирати оптимальну стратегію дій.

7. Ефективне управління часом [7].

8. Уміння уникати конфліктних ситуацій[3;4;8,].

Проаналізував професійні навички та soft skills, робимо висновок що професійні навички та soft skills в більшості пунктів збігаються і підтверджують актуальність soft skills у формуванні професійних компетенцій. Вважаємо доречно розробити низку практичних завдань, використання яких будуть сприяти розвитку soft skills та формувати професійні компетенції на заняттях англійської мови.

1. *Творче вирішення проблем*

Мета: Розвивати комунікативні навички, творчість, критичне мислення та ефективність у співпраці.

Завдання: Створити ігровий сценарій або симуляцію, де студентам потрібно буде співпрацювати, вирішуючи різні проблеми та завдання.

Task. You are a team of managers, and you need to propose your ideas for improving the handling of the cars your company sells. Justify each proposal.

2. *Презентація професійного розвитку*

Мета: Розвивати навички говоріння, презентаційні навички, самопрезентацію.

Завдання: Створити коротку презентацію про свій професійний розвиток, досягнення та цілі.

Task. "My Journey of Personal Development"

Introduction: Greetings and introduction. Briefly express my desire to share my personal development journey.

Education: Description of my education, university degrees, or professional qualifications. Specializations and areas of interest .

Professional Experience: A brief overview of my work experience. Key achievements and contributions to my work. Skills and Competencies:

Specification of key skills and competencies, such as communication, time management, leadership, etc. Examples how I use these skills in various aspects of life.

Professional Development: Courses, seminars, or training sessions that I have successfully completed. How these experiences have influenced my development.

Projects and Achievements: Description of specific projects or tasks I have worked on. One or two most significant achievements.

Personal Development: Briefly discuss how I personally strive for self-improvement. Books, blogs, or podcasts that inspire me.

Future Plans: My future goals and plans for personal and professional development. How I plan to achieve these goals.

Conclusion: Summary of my journey and important lessons learned. Encouragement for continued growth and improvement.

3. Рольові ігри в бізнес презентаціях.

Мета: Розвивати навички ефективного спілкування, управління конфліктами, переговорів та лідерські якості.

Завдання: Використовуйте рольові ігри для симуляції бізнес-ситуацій, таких як переговори, побудова відносин з клієнтами, вирішення конфліктів тощо.

Task. Develop the ability to anticipate and prepare for potential future scenarios within the organization.

- Divide the managers into small groups
- Assign each group a specific aspect of the organization (e.g., market trends, technology, internal processes).
- Instruct each group to identify at least three potential future scenarios related to their assigned aspect.
- Ask each group to conduct research on current trends and factors influencing their assigned aspect.
- Based on their research, each group should create detailed scenarios, including possible challenges and opportunities and presents their scenarios to the entire team, explaining the key drivers and implications.
- discuss if all managers analyze the presented scenarios, encourage questions, alternative perspectives.

4. Командна робота над проектом.

Мета: Розвивати навички співпраці в команді, розподіл обов'язків, обговорення та прийняття рішень.

Завдання: Створіть груповий проєкт, де кожен студент відповідає за конкретний аспект, і всі разом мають досягти мети проєкту.

Task. To make a group project assign students to be responsible for the following aspects:

Communication: Establish communication channels and ensure every voice which is heard promotes understanding and collaboration.

Team roles: Clearly define roles and responsibilities for each team member. Identify a leader or project manager to guide the team, make decisions, and coordinate efforts.

Goal settings: Clearly define the project goals, objectives, and desired outcomes.

Time management: Develop a realistic timeline with specific deadlines for different project stages.

Quality of work: Set quality standards for the project deliverables.

Reflecting and learning: Conduct regular reflections on the team progress identifying what worked well and areas for improvement.

Узагальнюючи все вищевикладене, можна дійти **висновку**, що SOFT SKILLS актуальні у формуванні професійних компетенцій майбутніх фахівців. Сучасний бізнес вимагає високого рівня міжкультурної компетенції. Вивчення англійської мови в контексті бізнес-комунікації допомагає студентам розуміти не лише мовні особливості, але й культурні відмінності, що стає ключовим елементом успішної співпраці в міжнародному середовищі, а активна участь у дискусіях та аналізі текстів англійською мовою сприяє розвитку критичного мислення та навичок прийняття обґрунтованих рішень, що є важливим в управлінні та стратегічному плануванні.

Перспективи подальших досліджень передбачають розробку певного кейсу практичних вправ на заняттях з англійської за допомогою нових форм і методів формування та розвитку професійних компетенцій, пов'язаних з soft skills.

Використана література

1. Alison Doyle What Are Soft Skills? <https://www.Thebalancemoney.com/what-are-soft-skills-2060852#toc-how-to-get-soft-skills>
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Longman, 2002. 448 с.
3. Training Materials on Soft Skills, Management & Communication Skills [Електронний ресурс]. Skills Converged, 2020. URL: <https://www.Skillsconverged.com/>.
4. Головань М. С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. Збірник статей. Ялта: РВВ КГУ, 2014. Вип. 44. Ч. 3. С.79-88.
5. Демус Я. В. (2023). Соціально-психологічна компетентність ментора у галузі фізичної культури. Імідж сучасного педагога, (2(197)), С.37–41. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-2\(197\)-37-41](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-2(197)-37-41)
6. Захарова Г., Максимова, І., Діденко, Ж. Педагогічні умови формування духовних потреб студентської молоді на адаптивних засадах/ Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: «Педагогіка» №15 (29), 2023. С.23-28. [https://doi.org/10.33296/2707-0255-15\(29\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0255-15(29)-07)
7. Любченко Н. В. (2023). Самоменеджмент і тайм-менеджмент як Soft Skills керівників і педагогів закладів освіти. Імідж сучасного педагога, (5(206)), С. 37–44. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-37-44](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-37-44)
8. Мельник Н. І. Феномен “Професійної компетенції” в українській та європейській педагогічній теорії: порівняльний аспект. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка., (28), 2018. С.187-189 URL:<https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/189>
9. Освітньо-професійна програма “Менеджмент організацій і адміністрування” Вчена рада ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2020. 13с. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/OPP-073-Menedzhment-organizatsij-i-administruvannya-Magistr-2020.pdf>.
10. Яковенко О. І. Напрями підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників / О. І. Яковенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць / Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 79 (т. 2). С. 210-213. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.45>

References

1. Alison Doyle What Are Soft Skills? <https://www.Thebalancemoney.com/what-are-soft-skills-2060852#toc-how-to-get-soft-skills>
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. Longman, 2002. 448 s.
3. Training Materials on Soft Skills, Management & Communication Skills

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

© Діденко Ж., Максимова І.

[Elektronnyi resurs]. Skills Converged, 2020. URL: <https://www.skillsconverged.com/>.

4. Holovan M. S. Profesiina kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu. Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Serii: Pedahohika i psykholohiia. Zbirnyk statei. Yalta: RVV KHU, 2014. Vyp. 44.Ch. 3. S.79-88.

5. Demus Ya. V. (2023). Sotsialno-psykholohichna kompetentnist mentora u haluzi fizychnoi kultury. Imidzh suchasnoho pedahoha, (2(197), S.37–41. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-2\(197\)-37-41](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-2(197)-37-41)

6. Zakharova H., Maksymova, I., Didenko, Zh. Pedahohichni umovy formuvannia dukhovnykh potreb studentskoi molodi na adaptivnykh zasadakh/ Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii: «Pedahohika» №15 (29), 2023. S.23-28. [https://doi.org/10.33296/2707-0255-15\(29\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0255-15(29)-07)

7. Liubchenko N. V. (2023). Samomenedzhment i taim-menedzhment yak Soft Skills kerivnykiv i pedahohiv zakladiv osvity. Imidzh suchasnoho pedahoha, (5(206), S. 37–44. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-37-44](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-37-44)

8. Melnyk N. I. Fenomen “Profesiinoi kompetentsii” v ukrainskii ta yevropeiskii pedahohichnii teorii: porivnialnyi aspekt. Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika., (28), 2018. S.187-189
URL:<https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/189>

9. Osvitno-profesiina prohrama “Menedzhment orhanizatsii i administruvannia” Vchena rada KhNEU im. S. Kuznetsia. 2020. 13s. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/OPP-073-Menedzhment-organizatsij-i-administruvannya-Magistr-2020.pdf>.

10. Yakovenko O. I. Napriamy pidvyshchennia profesiinoi kompetentnosti naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv / O. I. Yakovenko // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 5 : Pedahohichni nauky : realii ta perspektyvy : zb. nauk. prats / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova. Kyiv : Vydavnychyi dim «Helvetyka», 2021. Vyp. 79 (t. 2). S. 210-213. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.45>

Didenko Zhanna Ivanivna

ORCID: 0000-0002-7897-5428

lecturer of the Department of Pedagogy, Foreign Philology and
Translation, Kharkiv National University of Economics

Maksymova Iryna Oleksandrivna

ORCID: 0000-0002-2507-5792

senior Lecturer of the Department of Pedagogy, Foreign Philology and
Translation, Kharkiv National University of Economics

THE RELEVANCE OF SOFT SKILLS IN THE DEVELOPMENT OF FUTURE MANAGERS PROFESSIONAL COMPETENCE IN ENGLISH LESSONS

Abstract. The article examines Ukrainian and foreign researchers' points of view on the definition of soft skills, hard skills and the priority of soft skills for achieving positive results in business activities. The article considers the educational and professional programme of the speciality 073 "Management", which is used to train students of the Semen Kuznets Kharkiv National University of Economics and analyses the general and special competences defined in the programme. It is emphasised that there is a connection between competences and competencies that determine how effectively a person uses their competences to achieve specific results. This connection allows to solve problems effectively, adapt to changes, communicate and cooperate with others, distribute roles in the team and stimulate personal and collective achievements.

The authors examine the nature and importance of developing soft skills in students preparing for a career in management and explore how soft skills, such as communication, leadership, creative problem solving, diagnostic skills, conflict resolution and time management, influence the development of key professional competencies in future managers. The article argues that the inclusion of soft skills elements in the English language teaching process contributes to more effective teaching and preparation of students for the challenges of the modern business since professional skills and soft skills coincide in most points and confirm the relevance of soft skills in the formation of professional competences. Based on the theoretical findings, a number of practical exercises were created that can be used by teachers to develop soft skills among students to increase their competitiveness in the labour market.

Keywords: competence, leadership, practical exercises, professional skills, non-professional skills.